Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

26. märts 2020*

Eelotsusetaotlus – Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala – Kohtualluvus ning kohtuotsuste täitmine tsiviil- ja kaubandusasjades – Määrus (EÜ) nr 44/2001 – Artikli 5 punkt 1 – Kohtualluvus lepingutega seotud asjades – Artiklid 15–17 – Kohtualluvus tarbijalepingute puhul – Määrus (EÜ) nr 261/2004 – Artiklid 6 ja 7 – Õigus hüvitisele lennu pikaajalise hilinemise korral – Reisi ja majutust sisaldav veoleping, mille reisija on sõlminud reisibürooga – Hagi hüvitise saamiseks, mis on esitatud lennuettevõtja vastu, kes ei ole selle lepingu pool – Direktiiv 90/314/EMÜ – Pakettreis

Kohtuasjas C-215/18,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Obvodní soud pro Prahu 8 (Praha 8. piirkondlik kohus, Tšehhi Vabariik) 25. jaanuari 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 26. märtsil 2018, menetluses

Libuše Králová

versus

Primera Air Scandinavia A/S,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president J.-C. Bonichot, kohtunikud M. Safjan (ettekandja), L. Bay Larsen, C. Toader ja N. Jääskinen,

kohtujurist: H. Saugmandsgaard Øe,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek ja J. Vláčil,

– Euroopa Komisjon, esindajad: M. Šimerdová ja M. Heller,

olles 7. novembri 2019. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: tšehhi.

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42) artikli 5 punkti 1 ja artikleid 15–17 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määrust (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91 (ELT 2004, L 46, lk 1; ELT eriväljaanne 07/08, lk 10).

2 Taotlus on esitatud Libuše Králová ja Taanis asuva õhuveoga tegeleva äriühingu Primera Air Scandinavia A/S (edaspidi „Primera“) vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab määruse nr 261/2004 alusel esitatud kahju hüvitamise nõuet Prahast (Tšehhi Vabariik) Keflavíki (Island) suundunud ja Primera teostatud lennu pikaajalise hilinemise eest.

Õiguslik raamistik

Määrus nr 44/2001

3 Määrus nr 44/2001 tunnistati kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrusega (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (ELT 2012, L 351, lk 1). Viimasena nimetatud määrust kohaldatakse vastavalt selle artiklile 81 siiski alles alates 10. jaanuarist 2015. Arvestades põhikohtuasja asjaolude asetleidmise aega, on põhikohtuasja suhtes seega kohaldatav määrus nr 44/2001.

4 Määruse nr 44/2001 põhjendustes 11–13 on märgitud:

„(11) Kohtualluvuse eeskirjad peavad olema hästi etteaimatavad ning lähtuma põhimõttest, et tavaliselt on kohtualluvus seotud kostja alalise elukohaga ning seepärast peab kohtualluvus alati olemas olema, välja arvatud teatavatel täpselt määratletud juhtudel, kui kohtuvaidluse sisu või osapoolte autonoomia eeldab teistsugust seotust. Selleks et ühiseeskirjad oleksid läbipaistvamad ja et vältida kohtualluvuse konflikte, peab juriidilise isiku alaline asukoht olema autonoomselt määratletud.

(12) Lisaks kostja alalisele elukohale peaks kohtualluvusel olema ka muid aluseid, mis toetuksid tihedale seosele kohtu ja menetluse vahel või aitaksid kaasa tõrgeteta õigusemõistmisele.

(13) Kindlustus-, tarbija- ja töölepingute puhul tuleks nõrgemat poolt kaitsta soodsamate kohtualluvuse eeskirjadega kui üldised eeskirjad.“

5 Määruse artikli 2 lõige 1 oli sõnastatud järgmiselt:

„Käesoleva määruse kohaselt kaevatakse isikud, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, selle liikmesriigi kohtutesse nende kodakondsusest hoolimata.“

6 Määruse artikkel 5 kuulus selle II peatüki 2. jakku „Kohtualluvus erandjuhtudel“. Selle artikli punktis 1 oli ette nähtud:

„Isiku, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib teises liikmesriigis kaevata:

1. a) lepingutega seotud asjades selle paiga kohtusse, kus tuli täita asjaomane kohustus;

b) kui ei ole kokku lepitud teisiti, käsitatakse käesoleva sätte kohaldamisel asjaomase kohustuse täitmise kohana:

– müügi puhul kohta liikmesriigis, kus lepingu kohaselt kaubad üle anti või kus need oleks tulnud üle anda,

– teenuste osutamise puhul kohta liikmesriigis, kus lepingu kohaselt teenuseid osutati või kus neid oleks tulnud osutada;

c) kui ei kohaldata punkti b, kohaldatakse punkti a“.

7 Määruse II peatüki 4. jakku „Kohtualluvus tarbijalepingute puhul“ kuulunud artiklis 15 oli sätestatud:

„1. Küsimustes, mis on seotud lepinguga, mille isik ehk tarbija on sõlminud oma majandustegevusest või kutsealast sõltumatul eesmärgil, määratakse kohtualluvus kindlaks käesoleva jao alusel, ilma et see mõjutaks artikli 4 ja artikli 5 punkti 5 kohaldamist, kui tegemist on:

[…]

c) kõigil ülejäänud juhtudel lepinguga, mis on sõlmitud isikuga, kes tegeleb tarbija alalise elukoha liikmesriigis kutse- või äritegevusega või kelle selline tegevus on mis tahes vahenditega suunatud nimetatud liikmesriiki või mitme liikmesriigi hulgas ka nimetatud liikmesriiki, ning kui leping kuulub sellise tegevuse raamesse.

2. Kui tarbija sõlmib lepingu poolega, kelle alaline elukoht ei ole liikmesriigis, kuid kellel on filiaal, esindus või muu üksus mõnes liikmesriigis, loetakse see riik nimetatud filiaali, esinduse või muu üksuse tegevusest tulenevate asjade puhul tema alaliseks elukohaks.

3. Käesolevat jagu kohaldatakse transpordilepingute suhtes ainult juhul, kui tegemist on pakettreisilepingutega.“

8 Määruse nr 44/2001 II peatüki 4. jaos sisaldunud artikli 16 lõige 1 oli sõnastatud järgmiselt:

„Tarbija võib algatada menetluse teise lepinguosalise vastu selle liikmesriigi kohtutes, kus on nimetatud osalise alaline elukoht, või selle paiga kohtutes, kus on tarbija enese alaline elukoht.“

9 Määruse artikli 17 kohaselt:

„Käesoleva jao sätetest võib kõrvale kalduda üksnes kokkuleppe alusel:

1. mis on sõlmitud pärast vaidluse teket või

2. mis võimaldab tarbijal algatada menetluse käesolevas jaos nimetamata kohtutes või

3. mis on sõlmitud tarbija ja teise lepinguosalise vahel, kui mõlema alaline või peamine elukoht oli kokkuleppe sõlmimise ajal ühes liikmesriigis, ning millega on määratud pädevus selle liikmesriigi kohtutele, tingimusel, et selline kokkulepe ei ole vastuolus asjaomase liikmesriigi seadustega.“

Määrus nr 261/2004

10 Määruse nr 261/2004 artikli 1 „Teema“ lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevas määruses kehtestatakse siin nimetatud tingimustel reisijate minimaalsed õigused järgmistes olukordades:

a) reisijaid jäetakse vastu nende tahtmist lennureisist maha;

b) lend tühistatakse;

c) lend hilineb.“

11 Määruse artiklis 2 „Mõisted“ on ette nähtud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

b) *tegutsev lennuettevõtja* – lennuettevõtja, kes teostab või kavatseb teostada lennu reisijaga sõlmitud lepingu alusel või sellise teise füüsilise või juriidilise isiku nimel, kes on sõlminud reisijaga lepingu;

[…]“.

12 Määruse artiklis 3 „Kohaldamisala“ on sätestatud:

„1. Käesolevat määrust kohaldatakse:

a) reisijate suhtes, kes lendavad välja asutamislepingu kohaldamisalasse kuuluva liikmesriigi territooriumi lennujaamast;

[…]

2. Lõiget 1 kohaldatakse tingimusel, et:

a) reisijal on kinnitatud broneering asjaomasele lennule ning ta ilmub registreerimisele, välja arvatud artiklis 5 osutatud tühistamise korral,

– sätestatud korras ning ajaks, mille lennuettevõtja, reisikorraldaja või volitatud reisiagent on kirjalikult (sealhulgas elektrooniliselt) ette teatanud,

või kui aega ei ole märgitud,

– mitte hiljem kui 45 minutit enne teatavaks tehtud väljumisaega; või

[…]

5. Seda määrust kohaldatakse mis tahes lennuettevõtja suhtes, kes korraldab lõigetes 1 ja 2 osutatud reisijatele reise. Kui tegutsev lennuettevõtja, kes ei ole sõlminud reisijaga lepingut, täidab käesolevast määrusest tulenevaid kohustusi, käsitatakse seda ettevõtjat tegutsevana selle isiku nimel, kes on kõnealuse reisijaga lepingu sõlminud.

6. Käesolev määrus ei mõjuta [nõukogu 13. juuni 1990. aasta direktiivi 90/314/EMÜ reisipakettide, puhkusepakettide ja ekskursioonipakettide kohta (EÜT 1990, L 158, lk 59; ELT eriväljaanne 13/10, lk 132)] kohaseid reisijate õigusi. Käesolevat määrust ei kohaldata juhtudel, kui ekskursioonipakett tühistatakse muul põhjusel kui lennu tühistamine."

13 Määruse artiklis 6 „Hilinemine" on ette nähtud:

„1. Kui lennuettevõtja näeb mõistlikkuse piires ette, et lennu kavandatud väljumisaeg hilineb:

a) kaks tundi või rohkem kuni 1500 kilomeetri pikkuste lendude puhul; või

b) kolm tundi või rohkem kõikide üle 1500 kilomeetri pikkuste ühendusesiseste lendude ning kõikide muude 1500–3500 kilomeetri pikkuste lendude puhul; või

c) neli tundi või rohkem kõikide muude kui punktides a või b nimetatud lendude puhul,

pakub tegutsev lennuettevõtja reisijatele:

i) artikli 9 lõike 1 punktis a ja lõikes 2 määratletud abi; ning

ii) artikli 9 lõike 1 punktides b ja c määratletud abi, kui mõistlikkuse piires eeldatav väljumisaeg on vähemalt varem väljakuulutatud väljumisajale järgneval päeval; ning

iii) artikli 8 lõike 1 punktis a osutatud abi, kui lend hilineb vähemalt viis tundi.

2. Igal juhul antakse abi iga vahemaa jaoks eespool sätestatud ajavahemike jooksul."

14 Määruse nr 261/2004 artikli 7 „Õigus hüvitisele" lõike 1 punktis b on sätestatud:

„Kui osutatakse käesolevale artiklile, saavad reisijad hüvitist kuni:

[…]

b) 400 euro ulatuses kõikide üle 1500 kilomeetri pikkuste ühendusesiseste lendude ning kõikide muude 1500–3500 kilomeetri pikkuste lendude puhul".

15 Määruse artikli 8 „Õigus tagasimaksmisele või teekonna muutmisele" lõikes 2 on ette nähtud:

„Lõike 1 punkti a kohaldatakse samuti reisijate suhtes, kelle lennud on osa paketist, välja arvatud õigus piletihinna tagasimaksmisele, kui neil on sellele õigus direktiivi 90/314/EMÜ alusel."

Direktiiv 90/314

16 Põhikohtuasja asjaolude asetleidmise ajal kehtinud direktiivi 90/314 artikli 2 punkti 1 kohaselt:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

1. *pakettreis* – vähemalt kahe järgmise teenuse valmiskombinatsioon, mida müüakse või pakutakse müügiks summaarhinnaga, kui teenus hõlmab pikemat ajavahemikku kui 24 tundi või sisaldab öist majutust:
   a) vedu;
   b) majutus;

c) muud turismiteenused, mis ei ole seotud veo ega majutusega ja mis moodustavad pakettreisi olulise osa.

Eraldi arved sama pakettreisi eri osade eest ei vabasta korraldajat või vahendajat käesolevast direktiivist tulenevatest kohustustest“.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

17 L. Králová, kes elab Prahas, sõlmis reisibürooga FIRO-tour a.s. pakettreisilepingu, mis esiteks sisaldas õhuvedu Praha ja Keflavíki vahel, mida teostas Primera, ja teiseks majutust Islandil.

18 Prahast 25. aprillil 2013 Keflavíki väljunud lend, millele L. Královál oli kinnitatud broneering, hilines üle nelja tunni. Sellest hilinemisest tulenevalt esitas L. Králová määruse nr 261/2004 artikli 6 lõikele 1 ja artiklile 7 tuginedes kohtule Obvodní soud pro Prahu 8 (Praha 8. piirkondlik kohus, Tšehhi Vabariik) Primera vastu hagi 400 euro suuruse hüvitise nõudes.

19 Obvodní soud pro Prahu 8 (Praha 8. piirkondlik kohus) leidis 1. aprilli 2014. aasta määruses, et hagi lahendamine ei kuulu tema alluvusse, sest määrust nr 44/2001 ei kohaldata Taani Kuningriigi suhtes ja Primera asukoht on selles liikmesriigis. Kohus lisas, et tema kohtualluvus ei tulene ka nimetatud määruse II peatüki 4. jaost, sest L. Králová ei sõlminud veolepingut Primeraga, vaid reisibürooga FIRO-tour. Kui vaidluse poolte vahel üldse leping esineb, siis igal juhul ei ole see leping, milles on ühendatud reis ja majutus, nagu on nõutud selle määruse artikli 15 lõikes 3.

20 L. Králová esitas selle määruse peale kaebuse Městský soud v Prazele (Praha linnakohus, Tšehhi Vabariik), mis jättis selle 4. augusti 2014. aasta määrusega rahuldamata. See kohus nentis, et määrust nr 44/2001 kohaldatakse Taani Kuningriigi suhtes alates 1. juulist 2007, kuid sellel alusel ei teki Tšehhi kohtutele kohtualluvust põhikohtuasjas.

21 L. Králová kassatsioonkaebuse alusel tühistas Nejvyšší soud (Tšehhi Vabariigi kõrgeim kohus) 15. septembril 2015 Obvodní soud pro Prahu 8 (Praha 8. piirkondlik kohus) ja Městský soud v Praze (Praha linnakohus) määrused ja saatis asja tagasi kohtule Obvodní soud pro Prahu 8 (Praha 8. piirkondlik kohus) ning otsustas, et see kohus peab kontrollima, kas määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 ning artiklite 15 ja 16 alusel võib Primera vastu esitada hagi.

22 Eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitab, et sellest määrusest ei saa automaatselt järeldada, kas lennuettevõtja ja tarbija suhetes, juhul kui lennutransport on kokku lepitud pakettreisilepingu ühe osana, kuulub kohtualluvus lepingulise kohustuse täitmise paiga kohtutele nimetatud määruse artikli 5 punkti 1 alapunkti b tähenduses või tarbija alalise elukoha kohtutele määruse artikli 16 lõike 1 tähenduses.

23 Ühtlasi kahtleb eelotsusetaotluse esitanud kohus selles, kas määrusest nr 261/2004 tulenevate õiguste kasutamiseks saab esitada hagi Primera vastu, kes pidi täitma sellest määrusest tulenevaid kohustusi, ning selles, milline on määrusest nr 261/2004 ja direktiivist 90/314 tuleneva vastutuse omavaheline vahekord.

24 Neil asjaoludel otsustas Obvodní soud pro Prahu 8 (Praha 8. ringkonnakohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas hageja ja kostja vahel oli lepinguline suhe [määruse nr 44/2001] artikli 5 [punkti] 1 tähenduses, vaatamata sellele, et hageja ja kostja ei olnud sõlminud lepingut ning lennureis moodustas osa teenuste paketist, mida pakuti hageja ja kolmanda isiku (reisibüroo) vahel sõlmitud lepingu alusel?

2. Kas selle suhte võib kvalifitseerida tarbijalepingust tulenevaks suhteks vastavalt [määruse nr 44/2001] artiklitele 15–17?

3. Kas kostja saab õiguslikult olla isik, kelle vastu saab esitada hagi [määrusest nr 261/2004] tulenevate õiguste kasutamiseks?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Kolmas küsimus

25 Kolmanda küsimusega, mida tuleb analüüsida kõigepealt, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määrust nr 261/2004 tuleb tõlgendada nii, et reisija, kelle lend on hilinenud kolm või enam tundi, võib esitada hüvitise saamiseks hagi tegutseva lennuettevõtja vastu selle määruse artiklite 6 ja 7 alusel, isegi kui reisija ja see lennuettevõtja ei olnud omavahel lepingut sõlminud ja asjaomane lend oli osa pakettreisist, mis kuulub direktiivi 90/314 kohaldamisalasse.

26 Küsimus puudutab esmalt seda, kas määrust nr 261/2004 kohaldatakse lennuettevõtja suhtes, kes teostas hilinenud lennu teise isiku nimel, kes oli reisijaga lepingu sõlminud, ja ilma et ta oleks ise selle reisijaga lepingut sõlminud.

27 Selle määruse artikli 2 punktis b on toodud „tegutseva lennuettevõtja“ mõiste määratlus, milles on sätestatud, et see on lennuettevõtja, kes teostab või kavatseb teostada lennu reisijaga sõlmitud lepingu alusel või sellise teise füüsilise või juriidilise isiku nimel, kes on sõlminud reisijaga lepingu.

28 Sama määruse artikli 3 lõike 5 järgi kohaldatakse seda määrust mis tahes tegutseva lennuettevõtja suhtes, kes korraldab vedu reisijatele, kes lendavad välja ühe liikmesriigi territooriumi lennujaamast või sinna saabuvad. Samas sättes on täpsustatud, et kui tegutsev lennuettevõtja, kes ei ole sõlminud reisijaga lepingut, täidab sellest määrusest tulenevaid kohustusi, käsitatakse seda ettevõtjat tegutsevana selle isiku nimel, kes on kõnealuse reisijaga lepingu sõlminud (7. märtsi 2018. aasta kohtuotsus flightright jt, C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2018:160, punkt 62).

29 Eespool viidatud normidest nähtub, et hilinenud lennu reisija võib tugineda tegutseva lennuettevõtja vastu määrusele nr 261/2004 ka siis, kui reisija ja tegutsev lennuettevõtja ei omavahel lepingut sõlminud.

30 Teiseks puudutab kolmas küsimus seda, kas asjaolu, et põhikohtuasjas vaidlusalune leping on pakettreisileping direktiivi 90/314 artikli 2 lõike 1 tähenduses, mõjutab reisija võimalust tugineda määruse nr 261/2004 artiklitest 6 ja 7 tulenevatele õigustele seoses hilinenud lennuga.

31 Mis puudutab määruse nr 261/2004 ja direktiivi 90/314 omavahelist vahekorda, siis kõigepealt tuleb märkida, et nimetatud määruse artikli 3 lõikest 6 nähtub, et see määrus ei mõjuta pakettreisi ostnud reisijate õigusi, mis tulenevad sellest direktiivist.

32 Selle kohta on nimetatud määruse artikli 8 lõikes 2 sätestatud, et õigust piletihinna tagasimaksmisele kohaldatakse samuti reisijate suhtes, kelle lend on osa pakettreisist, välja arvatud juhul, kui neil on sellele õigus direktiivi 90/314 alusel.

33 Sellega seoses on Euroopa Kohus otsustanud, et artikli 8 lõike 2 selgest sõnastusest tulenevalt piisab ainult õigusest tagasimaksmisele direktiivi 90/314 alusel, et välistada olukord, et reisija, kelle lend on osa pakettreisist, võiks määruse nr 261/2004 alusel nõuda oma pileti ostuhinda tagasi tegutsevalt lennuettevõtjalt (10. juuli 2019. aasta kohtuotsus Aegean Airlines, C-163/18, EU:C:2019:585, punkt 31).

34 Määruse nr 261/2004 artiklites 6 ja 7, mille alusel reisija esitas põhikohtuasjas hüvitise saamise hagi, ei ole siiski ette nähtud samasugust erandit nagu pileti ostuhinna tagasimaksmisel selle määruse artikli 8 lõikes 2, mille üle vaieldi 10. juuli 2019. aasta kohtuotsuse Aegean Airlines (C-163/18, EU:C:2019:585) aluseks olnud kohtuasjas.

35 Seega nähtub, et määruse artiklis 7 ette nähtud õigust hüvitisele kohaldatakse olukorras, kus reisija ostetud lend on osa pakettreisist, ilma et see mõjutaks direktiivist 90/314 tuleneda võivaid õigusi.

36 Seda tõlgendust kinnitavad määruse nr 261/2004 ettevalmistavad materjalid. Nimelt, nagu märkis kohtujurist enda ettepaneku punktis 72, ilmneb ettevalmistavatest materjalidest, et liidu seadusandja ei kavatsenud jätta reisijaid, kelle lend kuulub pakettreisi sisse, selle määruse kohaldamisalast välja, vaid näha ette, et neil on selle määrusega tagatud õigused, mõjutamata neile direktiiviga 90/314 antud kaitset.

37 Määruse nr 261/2004 artiklist 7 tulenev õigus ühtlustatud ja paušaalselt arvutatud hüvitisele kuulub seejuures ilmselgelt põhiliste õiguste hulka, mis on selle õigusaktiga lennureisijatele tegutseva lennuettevõtja suhtes antud, ning sellele ei ole samaväärset reisikorraldaja suhtes direktiiviga 90/314 loodud süsteemis.

38 Eespool toodud kaalutlusi arvestades tuleb kolmandale küsimusele vastata, et määrust nr 261/2004 tuleb tõlgendada nii, et reisija, kelle lend on hilinenud kolm või enam tundi, võib esitada hüvitise saamiseks hagi tegutseva lennuettevõtja vastu selle määruse artiklite 6 ja 7 alusel, isegi kui reisija ja see lennuettevõtja ei olnud omavahel lepingut sõlminud ja asjaomane lend oli osa pakettreisist, mis kuulub direktiivi 90/314 kohaldamisalasse.

Esimene küsimus

39 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et reisija poolt määruse nr 261/2004 alusel esitatud hagi tegutseva lennuettevõtja vastu hüvitise saamiseks kuulub mõiste „lepingutega seotud asjad“ alla selle sätte tähenduses ka siis, kui poolte vahel ei ole lepingut sõlmitud ja selle lennuettevõtja teostatud lend oli ette nähtud kolmanda isikuga sõlmitud pakettreisilepingus, mis hõlmas ka majutust.

40 Kõigepealt tuleb märkida, et määruse nr 44/2001 artikli 5 punktis 1 oli ette nähtud, et isiku, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib kaevata lepingutega seotud asjades teises liikmesriigis selle paiga kohtusse, kus tuli täita asjaomane kohustus.

41 Euroopa Kohtu praktikast nähtub, et mõistet „lepingutega seotud asjad“ tuleb tõlgendada autonoomselt, et tagada selle ühetaoline kohaldamine kõigis liikmesriikides (vt selle kohta 7. märtsi 2018. aasta kohtuotsus flightright jt, C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2018:160, punkt 58 ning seal viidatud kohtupraktika).

42 Selle kohta on Euroopa Kohus juba otsustanud, et lepingu sõlmimine ei ole määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 kohaldamise eeltingimus (21. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Austro-Mechana, C-572/14, EU:C:2016:286, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).

43 Kuigi määruse nr 44/2001 artikli 5 punkt 1 ei nõua lepingu sõlmimist, on väljakujunenud kohtupraktika põhjal selle sätte kohaldamiseks siiski vajalik kohustuse kindlakstegemine, kuna kohtualluvus määratakse selle sätte kohaselt paiga järgi, kus asjaomane kohustus täideti või tuleb täita. Seega ei saa mõistet „lepingutega seotud asjad“ selle sätte tähenduses mõista nii, et sellega peetakse silmas olukorda, kus pool ei ole võtnud vabatahtlikult teise poole ees mingit kohustust (14. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Česká spořitelna, C-419/11, EU:C:2013:165, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika).

44 Eeltoodust nähtub, et valikulise kohtualluvuse eeskiri, mis on lepingutega seotud asjade jaoks ette nähtud määruse nr 44/2001 artikli 5 punktis 1, põhineb hagi alusel, mitte aga poolte isikutel (vt selle kohta 7. märtsi 2018. aasta kohtuotsus flightright jt, C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2018:160, punkt 61 ning seal viidatud kohtupraktika).

45 Käesolevas asjas tuleb seega kohtuotsuse punktis 43 viidatud kohtupraktikat arvestades analüüsida, kas võib asuda seisukohale, et lennuettevõtja, kes ei ole sõlminud veolepingut reisijaga ja kes teostab kolmanda isikuga sõlmitud pakettreisilepingus ette nähtud lennu, täidab kohustuse, mille ta on teise poole ees vabatahtlikult võtnud ja millel põhineb hageja hagi.

46 Esiteks tuleb tõdeda, et sellist lennuettevõtjat nagu põhikohtuasjas saab pidada „tegutsevaks lennuettevõtjaks“ määruse nr 261/2004 artikli 2 punkti b tähenduses, sest ta teostab lennu teise füüsilise või juriidilise isiku nimel, kes on sõlminud reisijaga lepingu, käesoleval juhul reisibüroo nimel.

47 Teiseks nähtub määruse nr 261/2004 artikli 3 lõike 5 teisest lausest, et kui tegutsev lennuettevõtja, kes ei ole sõlminud reisijaga lepingut, täidab sellest määrusest tulenevaid kohustusi, käsitatakse teda tegutsevana selle isiku nimel, kes on kõnealuse reisijaga lepingu sõlminud (13. veebruari 2020. aasta kohtumäärus flightright, C-606/19, EU:C:2020:101, punkt 34).

48 Seega tuleb asuda seisukohale, et vedaja täidab asjaomase reisija lepingupartneri suhtes vabatahtlikult võetud kohustusi. Need kohustused tulenevad pakettreisilepingust, mille reisija on sõlminud reisibürooga (vt selle kohta 7. märtsi 2018. aasta kohtuotsus flightright jt, C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2018:160, punkt 63).

49 Järelikult tuleb hagi hüvitise maksmiseks lennu pikaajalise hilinemise eest, mille reisija on esitanud tegutseva lennuettevõtja vastu, kes ei ole tema lepingupartner, siiski pidada lepinguga seotud asjaks määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 tähenduses.

50 Seda järeldust ei välista asjaolu, et õhuveoleping on osa majutust sisaldavast pakettreisilepingust direktiivi 90/314 artikli 2 punkti 1 tähenduses.

51 Nimelt ei muuda see eripära kuidagi seda, et õiguslikud kohustused, millele reisija tugineb, tulenevad lepingust, ega tema hagi alust, mille võib järelikult esitada ühele või teisele lepinguliste kohustuste täitmise paiga kohtule (vt selle kohta 7. märtsi 2018. aasta kohtuotsus flightright jt, C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2018:160, punktid 68 ja 69, ning 13. veebruari 2020. aasta kohtumäärus flightright, C-606/19, EU:C:2020:101, punktid 26 ja 27).

52 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et reisija poolt määruse nr 261/2004 alusel esitatud hagi tegutseva lennuettevõtja vastu hüvitise saamiseks kuulub mõiste „lepingutega seotud asjad“ alla selle sätte tähenduses ka siis, kui poolte vahel ei ole lepingut sõlmitud ja selle lennuettevõtja teostatud lend oli ette nähtud kolmanda isikuga sõlmitud pakettreisilepingus, mis hõlmas ka majutust.

Teine küsimus

53 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 44/2001 artikleid 15–17 tuleb tõlgendada nii, et hüvitise saamise hagi, mille reisija esitab tegutseva lennuettevõtja vastu, kellega see reisija ei ole lepingut sõlminud, kuulub nende artiklite kohaldamisalasse, mis puudutavad valikulist kohtualluvust tarbijalepingute puhul.

54 Kõigepealt tuleb märkida, et määruse nr 44/2001 II peatüki 4. jao kohtualluvuse sätted, milles sisalduvad selle määruse artiklid 15–17, võimaldavad tarbijal valida, kas ta esitab hagi enda alalise elukoha järgsele kohtule või selle liikmesriigi kohtule, mille territooriumil on lepingu teise poole alaline elukoht või asukoht.

55 Need normid on erand nii määruse artikli 2 lõikes 1 ette nähtud kohtualluvuse kindlaksmääramise üldreeglist, mille kohaselt tuleb hagi esitada kostja alalise elukoha või asukoha liikmesriigi kohtusse, kui ka sama määruse artikli 5 punktis 1 ette nähtud reeglist, mis puudutab valikulist kohtualluvust lepingutega seotud asjades. Seega tuleb neid 4. jao norme tingimata tõlgendada kitsalt (vt selle kohta 14. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Česká spořitelna, C-419/11, EU:C:2013:165, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).

56 Kohtualluvus määratakse kindlaks 4. jao sätete järgi, kui määruse nr 44/2001 artikli 15 lõikes 1 ette nähtud kolm tingimust on täidetud, nimelt esiteks on üks lepingupooltest tarbija, kes tegutseb oma majandustegevusest või kutsealast sõltumatul eesmärgil, teiseks on leping sellise tarbija ja kutsealal tegutseva isiku vahel tõepoolest sõlmitud ning kolmandaks kuulub see leping ühte artikli 15 lõike 1 punktides a–c nimetatud kategooriatest. Need tingimused peavad olema täidetud kumulatiivselt, mistõttu juhul, kui üks kolmest tingimusest ei ole täidetud, ei saa kohtualluvust kindlaks määrata vastavalt eeskirjadele, mis reguleerivad kohtualluvust tarbijalepingute valdkonnas (vt selle kohta 28. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).

57 Käesolevas asjas soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas eelmises punktis nimetatud kolm tingimust võivad olla täidetud reisija ja lennuettevõtja õiguslikus suhtes siis, kui nad ei ole omavahel lepingut sõlminud.

58 Selle kohta tuleb kõigepealt märkida, et erinevalt valikulise kohtualluvuse kohaldamiseks määruse nr 44/2001 artikli 5 punktis 1 sätestatud vajalikest tingimustest, on määruse II peatüki 4. jaos ette nähtud kohtualluvuse kohaldamiseks määrav, et vaidluse pooled on ka lepingupooled.

59 Nimelt, nagu märkis kohtujurist ettepaneku punktis 48 ja Tšehhi valitsus kirjalikes seisukohtades, on nendes 4. jao artiklites viidatud „lepingule, mille […] tarbija on sõlminud“, sellele, et „tarbija sõlmib lepingu poolega“, „teisele [tarbija sõlmitava lepingu osalisele]“ või ka kohtualluvuskokkulepetele „tarbija ja teise lepinguosalise vahel“.

60 Need viited räägivad tõlgenduse kasuks, mille järgi peab 4. jao kohaldamiseks tarbija esitama hagi enda lepingupartneri vastu.

61 Euroopa Kohus on otsustanud, et määruse nr 44/2001 artikli 16 lõikes 1 seoses tarbijalepingutega kehtestatud kohtualluvuse eeskirjad on selle artikli sõnastuse alusel kohaldatavad ainult hagile, mille tarbija esitab teise lepinguosalise vastu, mis tähendab tingimata, et tarbijal peab olema sõlmitud leping asjaomase ettevõtjaga (25. jaanuari 2018. aasta kohtuotsus Schrems, C-498/16, EU:C:2018:37, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika).

62 Teiseks on tõlgendus, mille kohaselt ei saa määruse nr 44/2001 II peatüki 4. jaos tarbijalepingute suhtes ette nähtud kohtualluvuse eeskirju kohaldada olukorras, kus tarbija ja ettevõtja vahel puudub leping, kooskõlas selle määruse põhjenduses 11 toodud eesmärgiga tagada, et kohtualluvuse määramise eeskirjad on hästi etteaimatavad.

63 Nimelt, nagu märkis kohtujurist enda ettepaneku punktis 57, siis tarbija võimalus esitada ettevõtja vastu hagi selle paiga kohtusse, kus on tema alaline elukoht, on tasakaalustatud nende vahel sõlmitud lepingu nõudega, millest nimetatud etteaimatavus tulenebki.

64 Euroopa Kohus on tõepoolest ka märkinud, et määruse nr 44/2001 artikli 16 lõikes 1 kasutatud mõistet „teine lepinguosaline“ tuleb tõlgendada nii, et selle mõistega on hõlmatud ka tarbijaga lepingu sõlminud ettevõtja lepingupartner (vt selle kohta 14. novembri 2013. aasta kohtuotsus Maletic, C-478/12, EU:C:2013:735, punkt 32). See tõlgendus lähtub aga konkreetsetest asjaoludest, mille kohaselt tarbija oli esialgu seotud eristamatult kahe teise lepinguosalisega (28. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, punkt 33).

65 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et määruse nr 44/2001 artikleid 15–17 tuleb tõlgendada nii, et hüvitise saamise hagi, mille reisija esitab tegutseva lennuettevõtja vastu, kellega see reisija ei ole lepingut sõlminud, ei kuulu nende artiklite kohaldamisalasse, mis puudutavad valikulist kohtualluvust tarbijalepingute puhul.

Kohtukulud

66 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määrust (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91, tuleb tõlgendada nii, et reisija, kelle lend on hilinenud kolm või enam tundi, võib esitada hüvitise saamiseks hagi tegutseva lennuettevõtja vastu selle määruse artiklite 6 ja 7 alusel, isegi kui reisija ja see lennuettevõtja ei olnud omavahel lepingut sõlminud ja asjaomane lend oli osa pakettreisist, mis kuulub nõukogu 13. juuni 1990. aasta direktiivi 90/314/EMÜ reisipakettide, puhkusepakettide ja ekskursioonipakettide kohta kohaldamisalasse.**

2. **Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades artikli 5 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et reisija poolt määruse nr 261/2004 alusel esitatud hagi tegutseva lennuettevõtja vastu hüvitise saamiseks kuulub mõiste „lepingutega seotud asjad“ alla selle sätte tähenduses ka siis, kui poolte vahel ei ole lepingut sõlmitud ja selle lennuettevõtja teostatud lend oli ette nähtud kolmanda isikuga sõlmitud pakettreisilepingus, mis hõlmas ka majutust.**

3. **Määruse nr 44/2001 artikleid 15–17 tuleb tõlgendada nii, et hüvitise saamise hagi, mille reisija esitab tegutseva lennuettevõtja vastu, kellega see reisija ei ole lepingut sõlminud, ei kuulu nende artiklite kohaldamisalasse, mis puudutavad valikulist kohtualluvust tarbijalepingute puhul.**

Allkirjad